

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РЕГІОНАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГАЛУЗІ

© 2017 ХАУСТОВА К. М.

УДК 005.52:332.14(338.4)

Хаустова К. М. Теоретичні підходи до оцінки регіонального потенціалу галузі

Мета статті полягає в систематизації теоретичних підходів до оцінювання потенціалу розвитку галузі в межах певного регіону, визначенні його економічної сутності та структури. Дано авторське визначення дефініції «потенціал галузі в регіоні», визначено його економічну сутність і структуру з позиції регіональних органів влади, інвесторів та окремих підприємств. Обґрунтовано, що оцінка галузевого потенціалу в регіоні є важливим етапом розробки регіональної стратегії та галузевих програм, а також індивідуальних стратегій розвитку окремих підприємств. У цьому контексті розглянуто методичні підходи до вибору показників оцінювання потенціалу галузі та її економічної стабільності в регіоні як важливого етапу стратегічного управління на всіх рівнях. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розроблення методичних підходів до оцінювання часткових і комплексних показників потенціалу окремих галузей в регіонах, а також рекомендацій щодо їх використання в процесі стратегічного моделювання.

Ключові слова: галузь, регіональний потенціал, ринковий потенціал, ресурсний потенціал, інвестиційний потенціал галузі, стабільність галузі, привабливість галузі.

Рис.: 1. Бібл.: 10.

Хаустова Ксенія Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та управління економічними процесами, Мукачівський державний університет (вул. Ужгородська, 26, Мукачево, 89600, Україна)

E-mail: khaustovaksy@mail.ru

УДК 005.52:332.14(338.4)

Хаустова К. М. Теоретические подходы к оценке регионального потенциала отрасли

Цели статьи заключаются в систематизации теоретических подходов к оценке потенциала развития отрасли в пределах региона, определении его экономической сущности и структуры. Дано авторское определение дефиниции «потенциал отрасли в регионе», определена его экономическая сущность и структура с позиции региональных органов власти, инвесторов и отдельных предприятий. Обосновано, что оценка отраслевого потенциала в регионе является важным этапом разработки региональной стратегии и отраслевых программ, а также индивидуальных стратегий развития отдельных предприятий. В этом контексте рассмотрены методологические подходы к выбору показателей оценки потенциала отрасли и ее экономической стабильности в регионе как важного этапа стратегического управления на всех уровнях. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении является разработка методологических подходов к оценке частных и комплексных показателей потенциала отдельных отраслей в регионах, а также рекомендаций по их использованию в процессе стратегического моделирования.

Ключевые слова: отрасль, региональный потенциал, рыночный потенциал, ресурсный потенциал, инвестиционный потенциал отрасли, стабильность отрасли, привлекательность отрасли.

Рис.: 1. Библ.: 10.

Хаустова Ксения Михайловна – кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента и управления экономическими процессами, Мукачевский государственный университет (ул. Ужгородская, 26, Мукачево, 89600, Украина)

E-mail: khaustovaksy@mail.ru

UDC 005.52:332.14(338.4)

Khaustova K. M. The Theoretical Approaches to Evaluation of the Regional Potential of Industry Sector

The aims of the article consist in systematization of the theoretical approaches to evaluation of development potential of industry sector within the region boundaries, defining its economic essence and structure. The author's own definition of the «potential of industry sector in region» is provided, its economic essence and structure have been determined from the standpoint of regional authorities, investors, and individual enterprises. It has been substantiated that evaluation of potential of industry sector in region is an important stage in the development of regional strategy and sectoral programs, as well as individual strategies for development of individual enterprises. In this context, the article considers methodological approaches to the choice of indicators for evaluating potential of industry sector and its economic stability in region as an important part of the strategic management at all levels. Prospects for further research in this directions will be development of methodological approaches to evaluation of specific and integrated indicators of potential of individual industry sectors in the regions, as well as recommendations for their use in the process of strategic modeling.

Keywords: industry sector, regional potential, market potential, resource potential, investment potential of industry sector, stability of industry sector, attractiveness of industry sector.

Fig.: 1. Bibl.: 10.

Khaustova Kseniia M. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Management and Economic Management, Mukachevo State University (26 Uzhhorodska Str., Mukachevo, 89600, Ukraine)

E-mail: khaustovaksy@mail.ru

Одним з важливих напрямків стратегічного аналізу, що дозволяє підприємству сформувати ефективний стратегічний набір, є аналіз галузевого середовища та його ключових факторів успіху в певному регіоні. У сучасних умовах спостерігається тенденція до подальшої диференціації економічного потенціалу окремих галузей (видів економічної діяльності) в регіонах України. У процесі розвитку реформи децентралізації умови здійснення економічної діяльності в певних сферах народного господарства формуватимуться під впливом органів регіональної влади та місцевих громад, що матиме вплив на розвиток окремих галузей та підприємств. У зв'язку з цим актуальності набувають

проблеми оцінювання потенціалу розвитку окремих галузей та видів економічної діяльності з розробкою відповідних моделей, що допоможуть приймати ефективні рішення на всіх рівнях.

Оцінка галузевого потенціалу в регіоні дає можливість діагностувати рівень конкуренції, обсяги та тенденції споживчого ринку, розвиток технологій та необхідних ресурсів, бар'єри входу/виходу з галузі та визначати конкурентний статус підприємства.

Проблеми оцінювання потенціалу на різних рівнях його економічного прояву виступають предметом досліджень багатьох науковців, серед яких у роботі використано праці Портера М., Ліхновського П. М., Слю-

саревої Л. В. та Жмайлової О. Г., Кузнецової І. О., Траценко О. М. Відсутність єдиної думки, багатоаспектність та поліпрагматичність проблематики оцінювання потенціалу галузей економіки на рівні окремих регіонів визначає актуальність досліджень в даному напрямі.

Метою статті є систематизація теоретичних підходів до оцінювання потенціалу розвитку галузі в межах певного регіону, визначення його економічної сутності та структури.

Значення дефініції «потенціал» походить від латинського слова «*potentia*», що означає приховані можливості, силу, кошти, джерела, запаси, засоби, які можуть бути використані для досягнення певної мети. У тлумачному словнику української мови під терміном «потенціал» розуміються приховані здатності, сили для певної діяльності, що можуть виявитися за певних умов.

У відповідності до державної системи класифікації і кодування техніко-економічної та соціальної інформації в Україні всі галузі (секції) класифікуються за видами економічної діяльності, які структуровані за рівнями деталізації на розділи, групи та класи. Для окреслення меж досліджуваного поняття «галузь» використано класичний підхід, що наводиться в Економічній енциклопедії [1]: «галузь – це сукупність організацій, підприємств, фірм, корпорацій, згрупованих і об'єднаних за певними спільними функціями, дійовими виробничими і невиробничими ознаками: спеціалізацією з випуску однотипної продукції, технології, комплексності задоволення потреб». Тобто, поняття «галузь» в даному дослідженні охоплює всі рівні її прояву, що залежить від ступеня деталізації цілей аналізу, а саме: галузь чи секцію в цілому, види економічної діяльності на рівні розділу, групи чи класу.

Виходячи з класичного трактування *потенціал галузі – це сукупність можливостей, що можуть бути реалізовані в рамках певного виду економічної діяльності за певних умов*. У контексті дослідження під умовами маємо розуміти сукупність факторів, що можуть привести до ефективної реалізації потенційної здатності підприємств галузі досягати окресленої мети на рівні певної географічної території чи регіону.

Одним з найавторитетніших фахівців з питань галузевого аналізу є М. Портер, який виділив п'ять факторів конкуренції в галузі: загроза появи нових конкурентів; рівень конкуренції серед існуючих конкурентів; тиск з боку товарів-замінників; ринковий тиск з боку постачальників та покупців [6, с. 599]. Головною метою галузевого аналізу він визначає встановлення оптимального взаємозв'язку між структурою галузі, конкурентною стратегією та прибутковістю.

З позицій інвестора пропонує проводити галузевий аналіз П. М. Ліхновський [4, с. 220], який виділив такі фактори: конкуренція; поточна циклічність; етап життєвого циклу; стан галузі.

Автори Л. В. Слюсарєвата О. Г. Жмайлова [7, с. 103–104] досліджують ефективність галузевого потенціалу з позицій банківської сфери і визначають його як сукупність факторів, що впливають на фінансовий стан підприємств у галузі. Ними запропоновано такі фактори оцінки галузевого потенціалу: кількість конкурентів

у галузі та динаміка їх збільшення; рівень концентрації у виді економічної діяльності; темпи приросту активів та капіталу в галузі; забезпеченість підприємств виду економічної діяльності засобами виробництва; середній рівень купівельної спроможності споживачів галузі; середній рівень кредитоспроможності підприємств.

Галузеві фактори успіху як результат реалізації галузевого потенціалу розглянуто в роботі І. О. Кузнецової. Галузеві фактори успіху формуються як протидія силовим полям галузі. Зміни в їхньому складі відбуваються у зв'язку зі змінами інтенсивності впливу силових галузевих полів, які, своєю чергою, є реакцією на зрушення в середовищі непрямого впливу. Тим самим оволодіння ГФУ дозволяє підприємству відповідним чином реагувати на зміни зовнішнього середовища та скористатися новими можливостями або протистояти загрозам. Водночас ГФУ є загальними для підприємств однієї галузі. Тому опанування ними дозволяє отримувати загальноприйнятий набір цінностей для споживачів, що надає перспективи зайняти певну позицію на ринку і в такий спосіб створює умови для формування конкурентних переваг [3, с. 69].

Проте, на нашу думку, галузеві ключові фактори успіху не можуть у повному обсязі охарактеризувати галузевий потенціал саме на регіональному рівні.

Фактори, що формують галузеву конкурентоспроможність, систематизовано О. М. Транченко [8]: «Галузева конкурентоспроможність передбачає наявність у галузі раціональної галузевої структури; групи висококонкурентних підприємств фірм-лідерів, що стимулюють інші підприємства галузі підніматися до їх рівня; прогресивної дослідно-конструкторської і виробничо-технологічної бази; гнучкої галузевої інфраструктури; відпрацьованої системи науково-технічного, виробничого, матеріально-технічного та комерційного співробітництва як усередині галузі, так і з іншими галузями у країні та за її межами».

Цікавим, з позиції оцінки взаємного впливу внутрішньої ефективності кожного виду економічної діяльності та специфічних умов регіональної економіки на приріст доданої вартості в регіоні, є метод «shift-share». Даний метод призначений для моніторингу рівня ефективності підприємств певного виду економічної діяльності в регіоні шляхом систематичного вивчення національних, місцевих і промислових компонентів зміни зайнятості Локальними регіональними факторами, що формують основу для підвищення ефективності окремих галузей, згідно з даною методикою, виступають: місцева сировина, організація транспортного забезпечення, місцеві ставки заробітної плати, інші галузі промисловості в регіоні, місцеві інституції, структура місцевого споживання і заощадження [10]. Адаптація даного методу до вивчення галузевого потенціалу регіону дозволяє оцінити вплив національного, галузевого та регіонального факторів на формування конкурентоспроможної економіки регіону.

На основі узагальнення та систематизації наукових підходів можна запропонувати модель регіонального потенціалу галузі, що враховує його розподіл на рівні формування й оцінки, способи та мету реалізації (рис. 1).

Рис. 1. Модель потенціалу галузі в регіоні

Джерело: авторська розробка.

Отже, потенціал галузі на рівні регіону доцільно розглядати з таких точок зору:

1. З позиції регіональних органів влади – як сукупну спроможність підприємств певного виду економічної діяльності формувати регіональний валовий продукт, додану вартість, створювати робочі місця, ефективно використовувати регіональні ресурси та сприяти екологічній безпеці.

У більшості випадків оцінка розвитку окремих видів економічної діяльності на рівні регіону здійснюється з використанням описових і статистичних методів, що ґрунтуються на дослідженні розвитку економічних процесів за певні часові проміжки на основі абсолютних величин. Результати такого аналізу є цінними, проте визначення потенціалу має ґрунтуватися на використанні порівняльних оцінок (галузей між собою, стану галузей в інших регіонах чи відповідності стану галузі стратегічним цілям розвитку регіону). Це дасть можливість скласти своєрідну «порівняльну карту» господарства регіону, ідентифікувати сильні та слабкі місця та розробити відповідні програми розвитку. У цьому контексті важливим є обчислення і порівняння відносних показників роботи галузей, що характеризують їх роль у ВРП, ефективність господарської діяльності, продуктивність, інноваційність, роль у зовнішньоторговельному балансі, вирішенні соціальних і екологічних проблем.

Оцінка потенціалу в розрізі видів економічної діяльності дозволить виділити основні рушійні сили у структурі господарства регіону, визначити пріоритети і заходи щодо формування збалансованої регіональної політики.

2. Потенціал галузі (виду економічної діяльності) з позиції інвесторів – це відповідність галузі в регіоні основним цілям інвесторів, що полягають у прибутковості, безризиковості та ліквідності інвестицій [5]. Інвестиційний потенціал галузі тісно пов'язаний з потенціалом галузі з позиції підприємств, оскільки досягнення економічних показників, що цікавлять інвесторів, залежить від сукупності сприятливих факторів розвит-

ку галузі та рівня управлінських компетенцій окремих підприємств. Своєю чергою, підвищення інвестиційної привабливості галузі на регіональному рівні сприяє залученню інвестицій в регіон і стимулює розвиток ділової активності, що позитивно впливає на економічні показники регіону в цілому.

3. Потенціал галузі з позиції підприємства найдоцільніше розглядати як сукупність перспективних можливостей розвитку галузі в регіоні, що формують передумови для ефективного функціонування та розвитку підприємства. Сюди можна віднести такі групи факторів: ресурсні, ринкові, інфраструктурні.

Ресурсний потенціал розвитку галузі в регіоні залежить від доступності та якості необхідних для функціонування даного виду економічної діяльності ресурсів та природних умов. Сприятливість (несприятливість) даних факторів формує основи для регіонального поділу праці та мотиваційні чинники щодо розміщення чи інвестування в розвиток підприємств на певній території. Показниками, що можуть використовуватися для діагностики ресурсного потенціалу, в більшості випадків виступають:

- ✦ трудовий потенціал регіону, що є актуальним фактором для підприємств будь-якої галузі чи виду економічної діяльності;
- ✦ природно-ресурсний потенціал, який лежить в основі розміщення та ефективного функціонування окремих видів економічної діяльності (видобувна, лісопереробна, сільськогосподарська, туристична галузь тощо). При цьому, оцінка потенціалу повинна враховувати не тільки фактичну наявність ресурсів, а також їх розподіл та тенденції розвитку чи скорочення;
- ✦ енергетичний потенціал виступає важливим фактором розвитку окремих галузей та видів економічної діяльності.

Ринковий потенціал галузі в окремих регіонах є вагомим чинником привабливості для більшості видів

економічної діяльності, що орієнтовані на місцевого споживача. Оцінка ринкового потенціалу є важливим етапом розробки конкурентної стратегії підприємства та вибору стратегічних ринкових сегментів.

Сьогодні відсутній єдиний методичний підхід до визначення сутності та основних показників ринкового потенціалу галузі (виду економічної діяльності). Зокрема, Т. О. Зайчук [2, с. 101] визначає ринковий потенціал як прогнозовану величину можливого обсягу продаж на певній географічній території за умови реалізації товарів усім без винятку потенційним споживачам у максимальному обсязі. Даний показник містить у своєму складі фактичну місткість ринку та обсяги незадоволеного попиту, проте в роботі відсутній методичний інструментарій його оцінки.

Згідно з дослідженнями Ч. Харрриса [9], «потенціал ринку» – це показник, що розраховується як зважена сума купівельної спроможності конкретної місцевості, де вага кожної місцевості перебуває у зворотній залежності від її віддаленості. Відповідно, найбільший ринковий потенціал мають місцевості зі значною часткою населення і виробництва. Разом з цим, різні території можуть мати різну структуру попиту на продукцію окремих галузей, що потребує додаткових досліджень попиту.

Узагальнюючи дані підходи, нами пропонуються такі показники для оцінки ринкового потенціалу галузі в регіоні:

- ✦ місткість ринку та тенденції її розвитку;
- ✦ рівень конкуренції в галузі;
- ✦ чисельність та структура споживачів;
- ✦ наявність та ринкові позиції товарів-замінників;
- ✦ обсяги імпорту товарів галузі.

Структура та перелік факторів, що формують ринковий потенціал, залежать насамперед від особливостей самої галузі (виду економічної діяльності), позицій підприємства та його цілей.

Важливою групою факторів, що формують регіональний потенціал розвитку галузей, є інфраструктура. При цьому, всі елементи інфраструктури можна умовно розподілити на регіональні, що впливають на розвиток усіх видів економічної діяльності та виступають важливим елементом інвестиційного клімату, і галузеві. До регіональних факторів інфраструктурного забезпечення можна віднести: стан і розгалуженість транспортного сполучення; рівень розвитку фінансового ринку; інфраструктуру зв'язку; ринкову інфраструктуру; науково-технічну інфраструктуру; соціальну інфраструктуру. Галузева інфраструктура є елементом регіональної та передбачає наявність необхідних для розвитку окремої галузі (виду економічної діяльності) специфічних характеристик регіональної інфраструктури.

Проведене дослідження пропонується у наукових роботах класифікації структурних елементів галузевого потенціалу дає можливість визначити дефініцію «потенціал галузі в регіоні» як сукупність ресурсних, ринкових та інфраструктурних факторів, структура та рівень якості яких формують потенційну привабливість для розміщення і розвитку підприємств певного виду економічної діяльності в конкретному регіоні.

Як відомо, потенціал є поняттям динамічним. Тому, з точки зору розробки стратегій, необхідно враховувати не тільки наявний стан факторів, що його утворюють, а також динаміку зміни окремих складових. Такий аналіз у майбутньому може забезпечити певні конкурентні переваги або уникнення загроз у процесі реалізації стратегічних цілей. У цьому контексті доцільно розглянути також таку характеристику галузі, як стабільність.

Термін «стабільність» (лат. *stabilis*) запозичений з природничих наук, де він означає стійкий стан, здатність до тривалого існування, збереження в часі. Застосування даного терміна до галузі дає можливість визначити її стабільність як здатність підприємств задовольняти актуальні потреби споживачів у певному обсязі протягом тривалого часу, утримуючи певний рівень прибутковості.

Для характеристики рівня стабільності галузі пропонується використовувати показники варіації (середнє лінійне відхилення, середньоквадратичне відхилення, коефіцієнт варіації) від середнього темпу розвитку за основними економічними показниками: обсяги продажу, ціна одиниці продукції, рентабельність збуту продукції, прибуток, вартість капіталу.

Стабільні галузі є привабливими та менш ризиковими з точки зору стратегічного планування. Разом з цим, такі галузі характеризуються високим рівнем конкуренції, що необхідно враховувати під час розроблення стратегій.

ВИСНОВКИ

Проведення оцінки регіонального галузевого потенціалу є одним з важливих етапів розробки ефективної стратегії розвитку. Потенціал галузі в регіоні пропонується розглядати з трьох позицій, що взаємно впливають на його реалізацію, а саме: з позицій регіональних органів управління, інвесторів та окремих підприємств. Показники оцінювання та їх вага у структурі потенціалу галузі в регіоні залежать насамперед від стратегічних цілей суб'єкта оцінювання. Для проведення оцінки пропонується використання відносних величин, що дає можливість порівняти різні за обсягами діяльності, чисельністю працюючих і використовуваними ресурсами видів економічної діяльності. Важливою характеристикою галузі є також стабільність, що дає більші можливості для розробки прогнозів, визначення термінів окупності інвестицій та стратегічних планів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Економічна енциклопедія. URL: <http://slovoopedia.org.ua/38/53395/378315.html>
2. Зайчук Т. О. Теоретичні аспекти визначення ринкового потенціалу і таргетингу вітчизняними підприємствами. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. № 1. С. 96–104.
3. Кузнецова І. О. Формування стійких конкурентних переваг: концептуальна модель. *Вісник соціально-економічних досліджень*: зб. наук. пр. Одеського держ. екон. ун-ту. 2010. Вип. 40. С. 68–71.
4. Ліхновський П. М. Фундаментальний аналіз у прийнятті інвестиційних рішень на фондовому ринку. *Економічний аналіз*: зб. наук. праць ТНЕУ. 2014. Том 17. № 1. С. 215–233.

5. Методика розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку. URL: http://uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/index.htm

6. **Портер М. Е.** Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов/пер. с англ. М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. 454 с.

7. **Слюсарева Л. В., Жмайлова О. Г.** Теоретико-методичні аспекти використання галузевого аналізу при оцінці зовнішнього середовища позичальників банку. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2013. Вип. 6 (57). С. 102–107.

8. **Транченко О. М.** Оцінка галузевої конкурентоспроможності (на прикладі агропромислового комплексу). *Економічний часопис-XXI*. 2013. № 9-10 (2). С. 7–10. URL: [http://soskin.info/userfiles/file/2013/2013/9-10%20\(2_2013\)/Tranchenko.pdf](http://soskin.info/userfiles/file/2013/2013/9-10%20(2_2013)/Tranchenko.pdf)

9. **Harris C. D.** The market as a factor in the localization of production. *Annals of the Association of American Geographers*. 1954. Vol. 44. P. 315–348.

10. Texas Workforce Commission. "Shift-share analysis Narrative". URL: <http://socrates.cdr.state.tx.us/iSocrates/files/ShiftShareNarrative.pdf>

REFERENCES

"Ekonomiczna entsyklopediia" [Economic encyclopedia]. <http://slovopedia.org.ua/38/53395/378315.html>

Harris, C. D. "The market as a factor in the localization of production". *Annals of the Association of American Geographers*. Vol. 44 (1954): 315-348.

Kuznetsova, I. O. "Formuvannya stiikykh konkurentnykh perevah: kontseptualna model" [The formation of sustainable competitive advantages: a conceptual model]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, no. 40 (2010): 68-71.

Likhnovskiy, P. M. "Fundamentalnyi analiz u pryiniatti investytsiinykh rishen na fondovomu rynku" [Fundamental analysis in making investment decisions in the stock market]. *Ekonomicnyi analiz*. Vol. 17, no. 1 (2014): 215-233.

"Metodyka rozrakhunku intehralnykh rehionalnykh indeksiv ekonomichnoho rozvytku" [The method of calculation of the integral index of regional economic development]. http://uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/index.htm

Porter, M. E. *Konkurentnaya strategiya: Metodika analiza otrasley i konkurentov* [Competitive strategy: Methods analyzing industries and competitors]. Moscow: Alpina Biznes Buks, 2005.

Sliusareva, L. V., and Zhmailova, O. H. "Teoretyko-metodychni aspekty vykorystannia haluzevoho analizu pry otsyntsi zovnishnyoho seredovyscha pozychalnykiv банку" [Theoretical and methodological aspects of the use of sectoral analysis in the assessment of the external environment the Bank's borrowers]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu*, no. 6 (57) (2013): 102-107.

Tranchenko, O. M. "Otsinka haluzevoi konkurentospromozhnosti (na prykladi ahropromyslovoho kompleksu)" [Assessment of industry competitiveness (on the example of agroindustrial complex)]. [http://soskin.info/userfiles/file/2013/2013/9-10%20\(2_2013\)/Tranchenko.pdf](http://soskin.info/userfiles/file/2013/2013/9-10%20(2_2013)/Tranchenko.pdf)

"Texas Workforce Commission. "Shift-share analysis Narrative". <http://socrates.cdr.state.tx.us/iSocrates/files/ShiftShareNarrative.pdf>

Zaichuk, T. O. "Teoretychni aspekty vyznachennia rynkovoho potentsialu i tarhetynhu vitchyznianymy pidpriemstvamy" [Theoretical aspects of determining the market potential and targeting of domestic enterprises]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, no. 1 (2012): 96-104.